

بەرەو واقعییکی ئیسلامی بەهیزو بیژتر
لە کوردستان دا

—۲—

چەند رېنموونی یەك بۆ

ameer.maktab@yahoo.com

/AliBapir

/AliBapir

/MediaAmeerOffice

www.alibapir.net

حاله‌تی ئیسلامی لە کوردستاندا

بەشی سێ یەم

بەجی هینانی مافی برا لەبەر خواو نەبوونی دوو هەلۆستی دژ بە یەك وجیا

نووسینی - عەلی باپیر

ز ۱۹۹۶

چاپی یەكەم

ك ۱۴۱۷

هەولێر

www.alibapir.net

ameer.maktab@yahoo.com

/Alibapir

/Alibapir

/MediaAmeerOffice

www.alibapir.net

www.alibapir.net

بەرەو واقعیکی ئیسلامی بەهیزو پیزتر
لە کوردستاندا

• ۲ •

چەند رینموونی یەك بۆ

حاله‌تی ئیسلامی

لە کوردستاندا

بەشی سێیەم

بەجێهێنانی مافی برا لەبەر خواو نەبوونی دوو هەڵۆستی دژ بەیەك و جیا

نووسینی : عەلی باپیر

چاپی یەكەم

ز ١٩٩٦

١٤١٧ هـ

www.alibapir.net

پیشکش کنندہ: رحمتہ اعلیٰ اسلامیہ جامعہ، لاہور
ایک نئی تعلیمی تحریک
۲۰۰۰

بسم الله الرحمن الرحيم

رحمتہ اعلیٰ اسلامیہ جامعہ

ameer.maktab@yahoo.com

/Alibapir

/Alibapir

/MediaAmeerOffice

www.alibapir.net

وہابیہ کی روشنی میں
ایک اسلامی تعلیمی تحریک
پیشکش کنندہ: رحمتہ اعلیٰ اسلامیہ جامعہ، لاہور
ایک نئی تعلیمی تحریک

www.alibapir.net

پیشکش بی به :

- ھەلگرانی شیعاری بەرزى پى ریز (لاإله إلا الله محمد رسول الله)
- ریبوارانى تەنھا ریبازى راستو بەھیزو پیز (ئىسلام) .
- ئەوانەى دینی خودایان لەرووی قورئان و سوننەتەو ەو ەك خۆى ناسیو ەو ، قالىبی گچکە گچکەیان لەبۆچوونی خویان و خەلکییان بۆ ەلنەتاشیو ەو بازنەى براىەتییان ەیندە فراوان و بەرینە ەموو ئەھلى ئىسلامی تیدا دەحەوێتەو ەو ەيچ کەس والى ناکەن بسلەمیتەو ەو ، واتە بەئىسلامی ە ژيرو خواپەرست و رەوشت بەرزو سەربلندەکان .

ameer.maktab@yahoo.com

 /Alibapir

 /Alibapir

 /MediaAmeerOffice

www.alibapir.net

www.alibapir.net

پیناسه ی ئەم زنجیره یه

الحمد لله وكفى وصلاته وسلامه على عباده الذين اصطفى،
خصوصا محمد وآله الكرام وصحبه الشرفاء .

بێ گومان بهرە و پێش بردنی کاری ئیسلامی و بههێزو پێز کردنی
ئەركی سەر شانی مۆڵمانانە و ئیمە ی مۆڵمانی کوردیش له
کوردستان دا بهتایبهتی و له هەر جێ یهکی دیکه شدا که بۆمان بلوی
به گشتی ئەو ئەرك و پێویستی یه مان له سەر شانه. شتیکی پروو نو
ناشکرا شه که شاره زایی و بهر چاو پروونی تیروته و اویش له هەر کاریک دا
ههنگای یه که م و مهرجی سهره کی سهرگرتن و به نه نجام گه یشتیه تی،
بۆیه منیش وه ک مۆڵمانی کی کورد له کوردستان دا بۆ
جێ به جێ کردنی به شیک له ئەركی سەر شانم به پێویستم زانی لهم
قۆناغه گرنگو دژواره دا که گه لی کوردی مۆڵمانی پێدا تیده په رتی
ده ست به کاربم بۆ نووسینی ئەم زنجیره یه که خوا پشتیوان بێ
نیوه رۆکیشی وه ک ناوی ده بیته و، ده بیته بنهما و بنچینه یه ک بۆ زیاترو
چاکتر گه شه کردن و بهرە و پێش چوونی کاری ئیسلامی و هاتنه کایه ی
واقیعی کی ئیسلامی په سه ن ترو به هێزو پێز تر له کوردستان دا . وه له
سۆنگه ی ئەوه وه که ئەم رۆ کوردستان به گشتی بۆته جێ ی سهرنج و
تیروانین و مه له ندی کی گرنگو جێ ی ئە مه ی ت پێدانی دنیا، بێ گومان
به هێزو پێز تر بوونی واقعی ئیسلامی له ویدا کاریگه ری یه کی به هێزو
راسته و خۆی ده بیته بۆ سهر جیهانی ئیسلامی به گشتی و ناوچه کانی
ده ور و بهر بهتایبه تی .

هه له به ته پاش یارمه تی خودای میهره بان و کار به جێ ئومیدی
زۆریشم به هه ول و هیممه تی دلسۆزانه که هه رچی زیاتر ئەم زنجیره
باسه ده وله مند ترو دامه زراوتر بکه ن به هۆی تی بینی و سهرنج راکیشان و
پێش نیاری دوا وه لای بیا نه ی

www.alibapir.net

ئیدی ده ست له ده ست و بهرە که ت له خوا .

پیشہ کی

حالتی نیسلا می کوردستان - مہبہ ست کوردستانہ بہ گشتی و بہ تابیہ ت کوردستانی سہر بہ عتراق - بہ شیکہ لہ حالتی نیسلا می گشتی لہ سہرانسہری جیہانی نیسلا م داو دہنگو و رہنگو سہنگی ہدیہ . جا بی گومان حالتی ناوبراو و ہک ہہر ہہولیکی تری مرؤق لہ کم و کوری و کرج و کالی خالی نیہو پیڑیستی بہ کرد و کوشی زور دہکات بو گہیشتن و کامل بوونی و پاشان: «بہرگرتنی» . جا نہم چہند خالی لہ دوو توئی نہم نالقبہدہ زور بہ گوشراوی دہیان نووسم ہنگاو یکن بو گہیانند و کامل کردنی حالتی موبارہک و پریست و پیڑی نیسلا می کہ تاقہ جیگای مختانہ و نومیدی جہماوہری مسولمانہ لہ کوردستاندا، بہ ہیوای نہوہ کہ نہم ہنگاوہ ہہنگاو یکی پرخیر و بہرہ کتہی و بہرہ مداربی و حالتی نیسلا می لہ ولاتی کوردستان و ہندہ رانیس پڑبو پڑی زیاتر سہقامگیر و دامہ زراو و بہرقہ راری . خودای مہرہ بانیشمان بہ لینی داوہ: «والدین جاہدوا فینا لنہدیہم سبلا وان اللہ لمع المحسنین» العنکبوت (۲۹) .

ameer.maktab@yahoo.com

/Alibapir

/Alibapir

/MediaAmeerOffice

www.alibapir.net

www.alibapir.net

چه ند تیپینی یه کی گرنګ

۱- وهك له پېشه كې ئالقه یی كه می ئهم زنجیره یه دا گوتوومانه:
بویه باسو لیکولینه وه وه لسه نگاندن ده باره ی بزووتنه وه ی
نیسلامیمان کردۆته ئالقه یی كه می، چونكه بزووتنه وه براگه ووه
سهرقافله و سېهری حالته یی ئیلامی یه له كوردستان داو ساغی و
نه خوشی پاسته وخۆ كاره كاته سهر هه موو حالته كه . جانه وه له
ئالقه یی دووه مه شدا پاسته وخۆ له گهډ هه موو حالته نیلامی یه كه ی
كوردستان دا ده دوپین، دوا ی ئه وه ی له باره ی سهرقافله كه یه وه دوا یی و
هه لمان سەنگاند .

۲- ئهم نامیلکه هه مووی (۱۳) خاله هه تا ئیسب جبارانم زیاتر
ده كات یان نا !- وه بۆ ئاسانتر خویندرانده وه بلاء کردنه وه ی ئه وا جگا
له خالی سێزدەم نه گه رنا هه ر دوو خالی کمان لی کردۆته باسیکی
سهریه وخۆ یه م شیوه یی خواره وه:

بهشی یه كه م: خالی (۱) و (۲): «چا کتر تیگه یشتنی دین و با شتر
نا شابوون به ژین» .

بهشی دووه م: خالی (۳) و (۴): «برایه تی قوول و فراوان و ریز
له بوون و کاری یه کترنان» .

بهشی سێ یه م: خالی (۵) و (۶): «به جی هێنانی مافی برا له بهر
خوا و نه بوونی دوو هه لوێستی دژ به یه ك و جیا» .

بهشی چواره م: خالی (۷) و (۸): «پێ له كړچ و كالی خۆنان و دان
به قه زل و چا كه ی یه كتر هێنان» .

به‌شی پېنجه‌م: خالی(۹)و(۱۰): «تاقه دینه‌موی ئیسلام گیانی به‌رهن‌گار بوونه‌وه و تنه‌ها پتی حوکمرانیشی توانایی و ده‌سه‌لاتدار بوونه» .

به‌شی شه‌شم: خالی(۱۱)و(۱۲): «کۆمه‌لۆ ته‌وژمه ئیسلامی‌یه‌کان ته‌واو‌کهری یه‌کترن و له‌همو و کس له‌یه‌ک نزیک‌ترن» .
به‌شی هه‌ت‌ه‌م: خالی(۱۳): «پیکه‌تانی کۆرپکی راوێژی فراوان که‌ترین مدرجی برابوون و یه‌که‌مین هه‌نگاوی یه‌که‌بوونه» .

۳- پېشینان گوتوو یانه: «دۆست ئه‌وه‌یه که ده‌تگ‌ریپتی ...» جا به‌نده که‌م‌وزۆر له‌م پتیموویی‌یان‌ده‌دا په‌نجه له‌سه‌ر نه‌خوشتی و که‌م‌و‌کۆری‌یه‌کانی حاله‌تی ئیسلامی له‌ کوردستان داده‌نی و به‌ناچاری ناما‌زه‌ش بۆ کۆمه‌لۆ ته‌وژمه‌کانی ده‌ک‌ری، «هیوادارم هیچ که‌سی لی‌مان له‌دۆنه‌گ‌ری و مه‌عنای خراپی لی‌نه‌داته‌وه و ئه‌نجامێک که‌خۆم نه‌م‌ویستوه لی‌ نه‌گ‌ری» .

۴- له‌به‌ر ئه‌وه‌ی له‌ئالقه‌ی یه‌که‌می ئه‌م زنجیره‌یه‌دا «بزووتنه‌وه‌ی ئیسلامی و قوناغی نوێ» تا راده‌یه‌کی باش بزووتنه‌وه و هه‌ک گوشتی سه‌رچه‌په‌ری خراوه‌ ته‌گۆرێ و له‌ته‌ته‌له‌و بیژینگ دراوه، له‌م ئالقه‌یه‌دا که‌م‌تر رووی تیک‌راوه و زیاتر ته‌ئکید له‌سه‌ر «حالته‌ی ئیسلامی» کراوه به‌گشتی و جاروباریش کۆمه‌لۆ ته‌وژمه‌کانی به‌تا‌یبه‌ت قسه‌یان لی‌ کراوه

ameer.maktab@yahoo.com

/Alibapir

/Alibapir

/MediaAmeeOffice

www.alibapir.net

www.alibapir.net

رې خوشکردن

خوینەری سەنگین! ئەم بەشە کەبەشی سێ یەمی (چەند رېنموونی يەك بۇ حالەتی ئىسلامی لە كوردستان ۱۵/۳) یە خالی پێنجەم و شەشەمی تێدا یە، چونکە دواى ئەوێ لەبەشی دووهم دا چاوی کمان بە چەمک و واتای (برایەتی) دا خشانو پاشان ئامارە یە کمان بۆ یە کەمین بەرەمی ئەو برایەتی یە کرد کە بریتی یە لە (رېز لەبوون و کاری یە کتر نان)، جێی خۆیەتی لەم بەشە دا دوو مەسلان بتوێژینەو، یە کەم (بەجێ هێنانی مافی برا لەبەر خوا) بۆ ئەوێ هیچ کەس چاگ نەبوونی بەرانبەرە کە ی نە کاتە پاساودەر (مبەری) هەلۆیستی خراب و ناشەرعی خۆی، چونکە جێ بەجێ کردنی مافی برایەتی جوړیکە لە خواپەرستی و طاعت کە ئینسان بۆ خوا پێی هەلدەستی و نابێ بابای مەسولمان لە هیچ شتێکی تری ببەستی، چونکە خواپەرستی (عبادە) بەبێ بەرانبەر (مقابل) ئەنجام دەدرێ، مەگەر پادا شتی خۆای بەرزو بێ نیاز. دووهم (نەبوونی دوو هەلۆیستی دژ بە یەك و جیا) کە لێرە دا مەبەست دەرو دەروون (ظاهر و باطن) یە کبوون و هەلۆیستی بەرەو روو و پاش ملە جووت بوونە، نەك خوانە خواستە بەروالەت و رووبەر و شتێك بۆین، بەلام لە دەروون و پاشملە شتێکی تر بکەین و خۆمان دوو چاری دەردی کۆسندە ی دووانەتی (الازدواجیە) بکەین، کە ئەوێش هەر ناوی نوێ و دەروونناسی نەخۆشی یە کۆنە کە ی دوو رووی (ذو الوجهین) یە کە بێگومان خەسلەتێکی بەدی نیفاق و دەغەلانی!

هذه البته بهش و خاله گانی هم نووسراوه وهك تالقه گانی زنجیریک
یه کتر ده بدستندوه و تهاو ده کهنو بویهش هم بهشه بهدوای بهشی دوهم دا
هات، چونکه (برایهتی قورل و فراوان و ریز له بوون و کاری یه کتر نان)
نه گهر راست و تهاوو دامه زراو بی یه کسهر ده بیته هوی بهینه نیوونی
(به جی هینانی مافی برا له یهر خواو نه بوونی دوو هد نویستی دژ بهر دژ و
جیا). شایانی باسیشه که بهنده ههروا به له لاش و بی حی که مته همو پاسانه
تاوا ریز نه کردوونو، نهوه هه مووی زادهو بهر هه می نه زمونگه نیکی تالو
موعات و نیش و ژانیک ی به سووت و سو یه له گور بهان و واقیعی گاری
ئیسلامی دا.

له‌خواى ميه‌ره‌يانيش داواكارم هه‌رچى زياتر پيشتاو پيژ بخته ئهم
زنجيره باسه‌و براو خوشكه به‌پيژه ئيسلامى يه‌كانم سرودو تام و چيژيان لى
وه‌ريگرنو ببنه‌مايه‌ى گه‌شه‌کردنو به‌ره‌و پيش‌چوونى كارو خه‌بات و جمو
جوژ و چالاكى ئيسلامى يانه‌ له‌كوژدستان دا، هه‌تا به‌پشتيوانى خوداو
پاشانيش هه‌لو و هيممه‌تى هه‌موو لايه‌ك بگاته‌ ئاستى پيويستى خوى و،
به‌ره‌مى چاوهر وانگراوى خوى پيشكه‌ش به‌كوومه‌لگا كه‌مان بكات،
كه‌بريتى يه‌ له‌زيانو گوزه‌رانيكى شه‌رى يانه‌ له‌ژيئر سايه‌ى كيانو
ده‌سته‌لاتىكى ئيسلامى دا، كه‌هه‌ر نه‌وه‌ مايه‌ى به‌خته‌وه‌رى دنيا،
سه‌ره‌رزى و سه‌ره‌رازى دواوژه.

خالى پېنجهم : بەجى ھېئانى مافى برا لەبەر خوا

ئەم خالە لەژىر ناوونىشانى دوو سەرباسى كورت دا پىشكەش دەكەين :

۱- ئەركو مافەكانى برايەتى لەئىسلامدا :

بۇ پوونكردنەوئى ئەركو مافەكانى برايەتى لەئىسلامدا وا ئەم چەپكە گولە لەگولزارى فەرمایشتە پېرۆزەكانى پېقەمبەر ﷺ دېئىنەوئى :

■ ﴿المؤمن للمؤمن كالبنيان يشد بعضه بعضا، وشبك أصابعه﴾ متفق عليه، واتە: بېرودار بۇ بېرودار وەك دىوارە ھەندىكى ھەندىكى مەحكەم دەكات، وەپەنجهكانى ھەردووك دەستى خستە نىويەك و توندى كرد.

ئىخام قورطوبى لەلىكدانەوئى ئەم فەرموودەيەدا گوتووبەتى: «ئەمە وئىنە ھېئانەوئىكە مەبەست پى ھاندانە لەسەر ھاوكارى بېرودار بۇ بېرودارو يارمەتى دانى، وەپوونى دەكاتەوئى كەئەمە شىئىكى داكوئى لەسەر كراو و پىئويستە، چونكە خانو و تەواو نابى و سوودى لى نابیئى ئەگەر ھەندىكى ھەندىكى پانەگىزى و بەھىزى نەكات، وئەگەر وانەبى ھەمو و بەشەكانى لەيەك دەترازىن و خانووەكەش لەبەر يەك ھەلدەوئى، بېرودارىش بەھەمان شىو بەبى يارمەتى و پىشوانى ي برايەكەى ناتوانى كاروبارى دىندارى و دىيائى خوى پاپەپىنى و، بەبى ھاوكارى لەبەردەم جى بەجى كردنى كاروبارى دا دەستەوستان دەبى و ناتوانى بەرھەلستى زەرەر و زىانەكان بكات و، لەحالىكى واش دا كاروبارى دىن و ژىنى لى تىك

دەجىۋ دەفەوتى» (۱).

■ ﴿المسلم أخو المسلم لا يظلمه ولا يسلّمه، من كان في حاجة أخيه كان الله في حاجته، ومن فرج عن مؤمن كربة فرج الله عنه بها كربة من كرب يوم القيامة، ومن ستر مسلماً ستره الله يوم القيامة﴾ متفق عليه، واتە: مۇسۇلمان بىراي مۇسۇلمانە نەستەمى لى دەكات و نەتەسلىمى دوژمنىشى دەكات، ھەر كەسىك پىيويستى بىرايەكى خۇي جى بەجى بىكات، خوا پىيويستى يەكانى بۆ جى بەجى دەكات، ۋە ھەر كەسىك خەمىك لەمۇسۇلمانىك پەراۋىشى خوا خەمىك لەخەم و پەژارەكانى قىيامەتى لى دەرەۋىتى، ۋە ھەر كەسىك عەبىسى مۇسۇلمانىك بېۋىشى، خوا پۇزى دوايى دەپۋىشى.

■ ﴿المسلم أخو المسلم لا يخذله ولا يكذبه ولا يحقره، ولا يظلمه ولا يسلّمه، من كان في حاجة أخيه كان الله في حاجته، ومن فرج عن مؤمن كربة فرج الله عنه بها كربة من كرب يوم القيامة، ومن ستر مسلماً ستره الله يوم القيامة﴾ رواه الترمذي وقال حديث حسن (ورواه مسلم بلفظ آخر)، واتە: مۇسۇلمان بىراي مۇسۇلمانە، ناپاكى لى لەگەل ناكات و درۆ لى لەگەل ناكات و لەكاتى لى قەۋمان دا پىشتى پەرنادات، ھەمۇر شىكىكى مۇسۇلمان لەمۇسۇلمان ھەرامە؛ ئاپىرو و حورمەتى و مالى و خويىنى، پارىزكارى لىتەرەدايە - ئياماۋى بۆ دلى موبارەكى كەروۋە - ئىنسان ئەۋەندە خرايەى يەسە كەبراى مۇسۇلمانى خۇي بەسۈوك بىگىرى.

(۱) اتە: پەراۋىزى (رياض الصالحين)، ج. ۱، ۱۱۸.

❖ لا يؤمن أحدكم حتى يحب لأخيه ما يحب لنفسه ❖ متفق عليه ، واته: يه كيك لهئيوه بړوا ناهئئى . مه بهست بړواى كامله . هه نا شهوى بو خوى همزى لى ده كات بو براكه شى پئى خوش نه بئت (دياره شه فهرموده به چه مكى پئچه وانه «مفهوم المخالفة» كه شى هه ر پاسته و ده بئى چى بو خوى پئى ناخوشه بو براى مسولمانيشى پئى ناخوش بئت).

■ « أنصر أخاك ظالماً أو مظلوماً. فقال رجل: يا رسول الله أنصره. إذا كان مظلوماً، أرأيت إن كان ظالماً كيف أنصره؟ قال: تحججه - أو تمنعه - من الظلم فإن ذلك تصره. » رواه البخاري، وأنه: يارمەتی براكەت بەدە ژۆردار بیت یان ژۆر لیکراو. پیاویک گوتی: ئەی پیغمبەری خوا! ئەگەر سەم لیکراو بوو یارمەتی ی دەدم، بەلام نایا ئەگەر ژۆردار بوو چۆن یارمەتی ی دەدم؟ فەرمووی: دەیگێری یەو - یان پیشگیری لی دەکە ی - لەزۆلم، چونکە ئەو یارمەتی دانەستی.

■ ﴿حق المسلم على المسلم ست؛ إذا لقيته فسلم عليه، وإذا دعاك فأجبه، وإذا استنصحك فانصح له، وإذا عطس فحمد الله فشمته، وإذا مرض فعده، وإذا مات فاتبعه﴾ رواه مسلم، ورواه البخاري بنحوه، واته: ههقی موسلمان لههسر موسلمان شهش - شت - ن؛ نهگهر پیی گهیشتی سهلامی لی بکه، وهنهگهر دههوهتی کردی - یان بانگی کردی - بز هدر گاریک کهشهرعی پی - بهدهنگی یهوه بچو، وهنهگهر داوی ناموزگاری لی کردی ناموزگاری بکه، وهنهگهر پژی و سوپاسی خوای کرد پیی بلتی (پرحمدك الله)، وهنهگهر نهخوش کهوت سهردانی بکه، وهنهگهر مرد داوی - جهنازه کی - بکهوه. (دیاره مهههست لهه

شەشەنە لېرەدا مافە سەرەكى و بەرچاوەكانى ئەگەرنا مافەكانى براپەتى
لەئىسلامدا ھەر لەمانەدا كورت ھەلنەھاتوون، بەبەلگەى ئەو
كەلەفەرمايشتى تەدا ئى دىكەش پاسكراون، بۇ وێنە لەفەرموودەيەكدا كە
(متفق عليه) يە لە (براء بن عازب) ەو ەفەرموى ﴿أمرنا رسول
الله ﷺ بسبع... وأبرار المقسم﴾.

﴿لاتباغضوا ولاتحاسدوا ولاتدابروا ولاتقاطعوا، وكونوا
عباد الله إخوانا، ولايحل لمسلم ان يهجر أخاه فوق ثلاث﴾ متفق
عليه، واتە: يەكتەر مەبوغزيتن، وەحەسوودى بەيەكتەر مەبەن، وەپشت
لەيەكتەر مەكەن و لەيەكتەر دامەپرێن، وەئەى بەندەكانى خوا پێكەو ەبرابن،
وەحەلآل نىە بۇ ھىچ مەسولمانىك كەلەسى رۆزان زياتر واز لەبراى خۆى
يێتى - و نەيدەوتى - .

دەتوانين لەكۆى ئەم ھەوت فەرموودەيە كەشتيكن لەخەروارىك ئەم
خالانە دەربارەى ھەق و مافى براپەتىى نىوان مەسولمانان لەسەر يەك
بنوسين:

۱- دەبى پىشت و پەناى يەكتەر بن و يەكتەر بەھىز بکەن و دەستيار بۇ يەكتەر
بگرن.

۲- نابى ھىچ جۆرە زولم و سەمىيەك لەيەكتەر بکەن ھەر لەگومانى بەد
(سوء الظن) ەو بگەرە ھەتا حەسوودى و زەم و غەيبەت و جاسووسى و
جنىو و لێدان و مال زەوت کردن يان دزين و كوشتن و خيانەتى ناموس.

۳- نابى لەبەرانبەر دوژمندا لەيەكتەر بى دەنگ بکەن و يەكتەر تەسلىسى
دوژمن بکەن.

۴- دەبى پىزىستى يەكانى يەكتەر بەپىى بۆلوان چى بەجى بکەن.

- ۵- دەبىي بەبىي تۈرۈن خەم و خەفەتى يەكتر لاپەرن و گىرقت و كىشە، يەكتر خەل بىكەن.
- ۶- دەبىي عەبىب و عارى يەكتر داپۆشن مادام فەوتانى ھەقىكى شەھسى، يان بەرژە ۋەندى يەككى گىشتى گىرنگىر لەو عەبىب پۆشىنەى تەدا نەبى.
- ۷- نابى ھىچ جۆرە خىيانەتەك بەيەكتر بىكەن.
- ۸- نابى درۆ لەگەل يەكتر بىكەن.
- ۹- نابى لەكاتى تەنگانەو لىقەومان دا پىشتى يەكتر بەرىدەن.
- ۱۰- دەبىي ھەموو شەكىكى يەكتر لەسەر خۇيان بەھىرام بزانن - مەگەر شەرىع كەلالى كىردى - بەتايىبەت ئابىروو ونامووس و مال و خوين.
- ۱۱- دەبىي چى يان بۇخۇيان پىي خۇشە بۇ يەكترىش پىيان خۇش بىو، چى بۇخۇيان خەزى لى ناكەن بۇيەكترىش ھەروابن.
- ۱۲- دەبىي نەھىلن ھىچ كامىكىان نەستەمى لى بىكرى نەستەمىش بىكات.
- ۱۳- دەبىي رىزى يەكتر بىگىرن و يەكتر بەسووك نەگىرن نەبەقسە نەبەكردەو، بىگرە بەدلىش.
- ۱۴- نەگەر بەيەكتر گەيشتن سەلام لەيەكتر دەكەن - ۋەلامى سلاوى بەكترىش دەدەنەو.
- ۱۵- لەگەل يەكتر دا قىسە خۇش و دۇو گەشن ﴿والكلمة الطيبة صدقة﴾ متفق عليه، ﴿لاتحقرن من المعروف شيئا ولو أن تلقى أخاك بوجه طليق﴾ رواه مسلم.
- ۱۶- ھەرگاتەك بانگى يەكترى يان كىرە بەدەنگى يەكترەو دەچن - مەگەر بۇ كارى خىراپ و بى شەرىعى.
- ۱۷- رەببى ۋەھبى يەكترەو دەچن - مەگەر بزانن ھەرام و بى شەرىعى تەدا.

۱۸- لەكاتى راپوڤت يەكتر كەردن و داواى ئاموژگارى دا ئاموژخارى
يەكتر دەكەن و دريغى ناكەن.

۱۹- حەز بەچاكو خيىرى يەكتر دەكەن و ئىرەيى (حەسد) بەيەكتر نابەن.

۲۰- پشتگىرى يەكتر دەكەن و پشت لەيەكتر ناكەن.

۲۱- ھەمىشە لەگەل يەكتر دەبن و لەيەكتر داناپرين.

۲۲- ئەگەر لەيەكترىش توورەبن لە (۳) رۆژان زياتر دەنگى لەيەكتر
راناگرن.

۲۳- ھەركاتىك يەككىيان پۇمى و گوتى: سوپاس بۆ خوا (الحمد لله)
پىي دەلەين: خوا رەحمت پىي بكات (يرحمك الله).

۲۴- لەكاتى نەخۆش كەوتن دا لەيەكتر دەپرسن و سەردانى يەكتر دەكەن و
دوعاو قسەى خيىر بۆ يەكتر دەكەن.

۲۵- ئەگەر يەككىيان سوپىندى خوارد بەپىي توانا ھەول دەدەن
سوپىندەكەى لى نەخەن.

۲۶- يەكترىيان خۆش دەووت و ھىچ جوړە بوغزو رىق و كىنەيەكيان لەگەل
يەكتر نىە.

۲۷- ھەركاتىك شەھىد بوو، يان وەفاتى كرد دواى تەرمەكەى دەك وى و
بەشدارى ناشتەنى دەكات.

ھەتتە دەگونجى لەم خالانە زۆر زياتر لەم فەرمايشتانە و غەيرى
ئەدەبىيەتى لەدەقەكانى قورئان و سوننەت ھەلەنجىن دەربارەى ئەرك و
مافەكانى براپەتى لەئىسلام دا، بەلام ئىمە لىرەدا مەبەستمان ئەو نىە
كە ھەرچى لەو بارەو ھەيە بىنوسىن، بۆيە بەم ئەندازە واز دىنين و
دەچىنە سەر باسى دووھى ئەم خالى پىنجەمە:

۲- بەجى ھىنانى مافى برا لەبەر خوا :

شەكى ئاشكرايە كەلەپوانگەى ئىسلامدە ھەموو چالاكى و جم و جۆڭ و كوردەو و پەقەتارى ئىنسان بەخواپەرستى (عبادة) لەقەلەم دەدەين و، خواى بەرزو مەزن كەفەر مەووسەتى: ﴿وما خلقت الجن والانس إلا ليعبدون﴾ الذاريات (۵۶)، ناگونجى مەبەست بەس ئەو شتە بن كەلەغورفى زانايانى شەرع دا بەخواپەرستى (عبادة) ناسراون، وەك: نوپۆ و پۆڭو و زەكات و حەج و زىكرو دوعا و ... ھتە! وەلەرەستى دا زانايانى ئىسلامىش بەس بەمەبەستى پوونكردنەوئى لایەنە جۆراو جۆرەكانى ئىسلام وەك مەسلەيەكى زانستى پووت زانيارى يەكانى شەرعیان بۆ (عبادات) و (معاملات) و (جنايات) ... دابەش كەردو، ئەگەرنا وەك گوتمان ئىسلام ھەموو جم و جۆڭ و چالاكى يە شەخسى و كۆمەلى و ماددى و مەعنەوى يەكانى ئىنسان بەخواپەرستى لەقەلەم دەدات وەباباى مەسولمان لەھەر بوارو لایەننىكى ژيان و گوزەرانى دا سەرگەرمى كەردو كۆش و چالاكى بىت واهەست ناكات كەلەجوغزى خواپەرستى چۆتە دەرى و، ھەيدانى پان و پۆرى ژيانى لى دەبىتە مىحراپ و پەرستگا (مەبد)!

جاىە كىتەك لەو چالاكى و جم و جۆڭە ھەرە گرنگ و مەزنانەى ئىنسانى مەسولمان ئەو ھەيە كەلەبوارى براىەتى و ھەلس و كەوتى نىو كۆمەڭ و كۆمەلگەى ئىسلامى دا ئەنجامى دەدات، لىرەش دا بەر لەو ھەيە بچىنە نەو قوولايى باسەكەو بەپەسەندى دەزانم ئەم چەند دەقە بۆ دەرەستى گرنگى و بايەخ و گەرەبى براىەتى و يەكتر خۆشويستەن بىخەمە روو:

﴿ثلاث من كن فيه وجد بهن حلاوة الإيمان: أن يكون الله

ورسوله أحب إليه مما سواهما ، وان يحب المرء لا يحبه إلا لله ،
 وأن يكره أن يعود في الكفر بعد أن أنقذه الله منه كما يكره أن
 يقذف في النار ﴿ متفق عليه ، واته : سئ - خەسلەت - لەهەر كەسیك دا
 هەبن بەهۆی ئەوانەو شیرنایەتی ئیمانی چێژتو : كەخواو پێغەمبەرە كەى
 لەلا خوشەویست تر بێ لەغەیری وان ، وەكە ئینسانێكى خوشویست بەس
 لەبەر خوا خوشی بوئ ، وەكە پێى ناخۆش بێ بگەرێتەو نیو كوفر دواى
 ئەوێ خوا قوتارى كردوو لێى ، وەك چۆن پێى ناخۆشە فێرى بدرێتە
 ناگرەو .

■ ﴿والذي نفسي بيده لا تدخلوا الجنة حتى تؤمنوا ، ولا تؤمنوا
 حتى تحابوا ، أولا أدلكم على شيء إن فعلتموه تحاببتم ؟! أفشوا
 السلام بينكم ﴾ رواه مسلم ، واته : سۆیند بەو زاتەى گیانی منى بەدەشتە
 ناچنە بەهەشتی هەتا برۆا نەهێنن ، وەبرۆا ناهێنن هەتا یەكترتان خوش
 نەوئ ، ئایا شتیكەن پێی بێم ئەگەر كردتان یەكترتان خوش بوئ ؟ سەلام
 لەنیو خۆتان بڵاویكەنەو (دیاره سەلام كردن لێره دا سەردان و چاكەو
 چۆنی و هەوالپرسی و... هتدیش دەگرێتەو) .

■ ﴿إن الله تعالى يقول يوم القيامة : أين المتحابون بجلالي؟
 اليوم أظلمهم في ظلي يوم لا ظل إلا ظلي ﴾ رواه مسلم ، واته : خواى
 بەرز پۆزى دواى دەفەرموئ : ئەوانەى لەبەر گەورەیی و شكۆیی من
 یەكتریان خوش دەویست لەكوێن ؟ ئەمڕۆ لەژێر سایەى خۆم دا سیبەریان
 لێ دەكەم ، ئەو پۆزه كەجگە لەسایەى من هیچ سایەى تر نین .

■ ﴿قال الله تعالى: وجبت محبتي للمتحابين﴾
 المتجالسين في والمتزاورين في والمتبازلين في ﴿حديث صحيح
 رواه مالك بإسناد صحيح في الموطأ، واته: خوائ بەرز فەرموويەتى:
 خوشويستنى من پيويست بووه بۇ يەكتر خوشويستان لە پيئانوم داو پيئكەوه
 دانىشتووان لەبەر من و سەردانى يەكتر كەران لەرئى من داو لە يەكتر
 بووردان لەبەر خاترى من.

ئىستە كەلەبەر تيشكى ئەم فەرمایشانەدا تارادەيەك زانىمان گرنكى و
 پائەو پايدى برايتى و يەكتر خوشويستن لە ئىسلام دا چۆنە؟ بابيئەوه سە
 ئىستە مەبەست:

مادام برايتى و جى بەجى كەردنى ئەرك و مافەكانى برايتى لەگەل
 يەكتردا بەشيكى گرنكى و گەورەى خواپەرستى بىت - ئەگەر وەك ھەر
 جۆرە خواپەرستى يەكى تر دوو مەرجى «شەرىعى بوون» و «بۇ خوا بوون»
 واته (الإتباع والإخلاص) ى تىدا رەچاوكراين «بەلئى مادام وابى
 دروست و رەوا نىيە كەبەدەستەواو لەبەرانیەرى شت دا بكرى، چونكە ئەو
 كاتە دەپتە جۆرىك لەبازرگانى مامەلە پيئكەوه كەردن وەزىاتر قالبيكى
 دنيائى و سياسى و كۆمەلایەتى رووت بەخۆيەوه دەگرئ و، جىاوازی يەكى
 نابى لەگەل ھەلئ و كەوت و رەفتار و پەيوەندى خەلكى تری ئاتىسلامى و
 ناممۆلمان لەگەل يەكتر؟

ھەر بۆيەش خوائ مېھرەبان و زانا فەرموويەتى: ﴿يوقون بالنذر
 ويخافون يوما كان شره مستطيرا. ويطعمون الطعام على حبه
 مسكينا ويتيما وأسيرا، إنما نطعمكم لوجه الله لا نريد منكم
 جزاء ولا شكورا﴾ الإنسان (۹.۷)، ھەر وەھا لەو سەفى يەكيت لەبەندە
 ھەلبەزاردەو ھەرە باشەكانى دا - كەلەسەر پاي زۆر بەى ھەرە زۆرى

تۆيژەرەوانى قورئان (أبو بكر الصديق) ه خوا لىى رازى بى (۹)
فەرموويەتى: ﴿وسيجنبها الأتقى، الذي يؤتي ماله يتزكى، وما
لأحد عنده من نعمة تجزى، إلا ابتغاء وجه ربه الأعلى، ولسوف
يرضى﴾ الليل (۱۷-۲۱).

هەلبەتە شتێكى زۆر پوونە كە مسولمان پێويستە لەبەرانبەر چاكە و
پياوەتى يەكتردا هەر چاكە بكەن وەك خواى زانا فەرموويەتى: ﴿هل
جزاء الإحسان إلا الإحسان؟﴾ الرحمن (۶۰)، بەلام مەبەستمان لە
(بەجى هێنانى مافى برا لەبەر خوا) ئەو يە كە باباى چاكە كارو براى باش و
دلسۆز، لەبەرانبەر چاكە و برايهتى جى بەجى كردنە كەى دا چاوەروانى
لەبەرانبەرە كەى دا نەكات و كورد گوتهنى (چاكە و خیر بە دەستەوا نە؟)،
بەلكو وەك گوتراوە (چاكەى بكەو بەئاوى دا بە؟) چونكە ماڤام
مسولمان ئەو يە كە دەيكات وەك خواپەرستى و فەرمانبەرى (طاعة) ئەنجامى
دەدات، جىى خۆيەتى بۆ كرئ و پاداشتە كەى، جگە لەخواى دادگەر و
سوپاسگوزار، چاوەروانى لەكەسى ديكە نەبێت، بۆ ئەو يە ئەگەر هاتو
بەرانبەرە كەى برايهكى چاك نەبوو و برايانە پەفتارى نە كرد، ئەو پەفتارە
دزیو سپلەبى يانە نەبێتە هوى ساردبوونەو و خاوبوونەو يە لەچاكە كارى و
وفادارى و بەز دەوام بوون لەسەر ئەو خواپەرستى و طاعة تە گەرەو گرنگە!
ئەو هورە پەش خوا لىى رازى بى لەو بارەو ئەم فەرموودە مەزەمان
بۆ دەگێرێتەو: ﴿ان رجلا قال: يارسول الله إن لى قرابة

(۱) وەك هەم (حاکم) لە (عامر) ئەویش لە (عبدالله بن الزبير)
ئەویش لەبابى گێراوێتەو، وەهەم (إسن أبي حاتم) لە
(عروة) گێراوێتەو، بروانە: صفوة البيان لمعاني القرآن:

أصلهم ويقطعونى، وأحسن إليهم ويسئون إلي، وأحلم عنهم
ويجهلون علي! فقال: لأن كنت كما قلت فكانما تسفهم المل،
ولا يزال معك من الله تعالى ظهير عليهم ما دمت على ذلك ﴿ رواه
مسلم، واته: پياويك گوتى: ئەي پېغمبەرى خوا من ھەندىك خزم ھەن،
سەردانىان دەكەم و ئەوان دەمچىرپىن، وەچاكەيان لەگەل دەكەم و ئەوان
خراپەم لەگەل دەكەن، وەلەگەليان ھىدى و مەندەم و ئەوان نەفامىم لەگەل
دەكەن! ھەمووى: ئەگەر تۆ وابى كەگوت ئەو وەك ئەو وايە لمى
گەرميان پى بخۆرىنى، وەھەتا تۆ لەسەر ئەو بەردەوام بى ھەمىشە لەخوای
بەرزەو پشٹیوانت ھەيە لەبەرانبەريان دا.

بەئى... بەدەردى يەككە لەزاناو پېشەوايانمان دەرھەق بەكەسىك
كەلەبەرانبەرى چاكەكارى و برايتى و دلسۆزى وى دا خراپەكارى دەكرد
فەرموويەتى: (لئن هو عصى الله فينا فإننا لنطيع الله فيه!!) باھەرکەسىك
لەھەلس و كەوت و پەفتارى لەگەلمان دا سەرپېچى خوای كرد و خۆى
دووچارى تاوان و لاوازی كرد، ئیمە بەپىى فەرمانى: ﴿وأحسنوا ان
الله يحب المحسنين﴾ البقرة (۱۹۵) ھەر چاكە بكەين و فەرمانبەرى و
بەندايتى خوا بكەين لەھەلس و كەوتمان لەگەلى دا.

ئىجا لەراستى دا ئەگەر بىت و ئاوا نەئەين - كەگوتمان - ئەو
كۆمەل و كۆمەلگای ئىسلاميمان دەبنە گۆرەپانى پېش پرکە (مسابقة)ى
خراپە و خراپەكارى، لەباتى ئەوئە مەيدانى پېش پرکەى خواپەرستى و
چاكەكارى بىت، وەپېگومان ئەگەر وانەكەين ئەوا مانای وايە ھەمو و ئەو
دەقەنەى قورئان و سونەت كەفەرمان دەكەن بەچاكەكارى و خېرخوازی و
دلسۆزى و سوود گەيانەن بەمسولمانان و، وەلامى خراپە دانەو بەچاكە
بگرە چاكترىش ﴿ادفع بالتى هي أحسن السيئة﴾. المؤمنون
(۹۶)، ھەمووى فەرمانۆش کران و لەکارخران، چونکە بەراستى ھەرەك

پېشىنان گوتوويانە (پياوۋەتى گۆشتى بەلەكە دەپى بېچىرى!) ۋە كۆمەلگاش
 ھەتمەن لەخەلگى نەخۆش و بى ۋەفا ھەر خالى ناپىت و، ئىنسان ئەگەر
 بىت و ھەرچى چاكەى لەگەل نەكات و ۋەلامى چاكەكەى بەچاكە
 نەداتەۋە، چاكەى لەگەل نەكات سەرەنجام ۋەك (دروژناۋ) توۋشى
 ئىشك بوون و چۆرەپروون دەپى و پرو بەخىر ھاتى!!

كۆتايى ئەم خالەش بەم سەرگوزەشتە پىر پەندو غىبەرەتە دېتىم:
 دەگىرنەۋە كابرايەكى زۆر خىرخواۋ نان بەدو سەخى دەپى، رۆژىكىان
 يەككە دەچىتە لاي و داۋاي يارمەتى و كۆمەكى لى دەكات، ئەۋىشى زۆر
 خزمەتى دەكات و ئەۋەندەى پىشى دەكرى يارمەتى دى دەكات، بۇ پەۋانە
 كىردنەۋىشى بۆخۆى ماۋەيەكى باش لەگەلى دەچى و ولاخىكى زۆر
 پەسەنەنىشى پى دەپىت! باباي خىرپى كراۋ پى دى دەلى لەبەر ئەۋى كاتى
 خۆى «سوار» بووم و ئىستاش ئەسپم نەماۋە، ئەگەر زەھمەت نەپى
 ئەسپەكەتم بەدەيە تۆزىك رىمازىنى پى بىكەم! ئەۋىش ئەسپەكەى وى دەكات و
 چەند جارنىك ئەسپەكە تاۋ دەكات و دەپىتىنى دەپىت، ھەتا دۋاجار
 لەكابرەى خىرخواۋ نىزىك دەكەۋىتەۋە پى دى دەلى: من خوا حافىزو تۆش
 بىگەرپتەۋە ئەم ئەسپە بۇ من باشەۋ، ئاۋزىنىگىكى لى دەكات و تى
 دەتەقلىنى و دەپوات، ماۋەيەك دوور دەكەۋىتەۋە كابراى خاۋەنى ئەسپ
 دەلى: تۆزىك بوۋستە يەك دوو قەسەت لەگەل دەكەم و پرو خوات لەگەل!
 ئەۋىش تۆزىك پى دەگىرتەۋە دەلى: فەرمو چىت ھەيە بىلى! دەلى:
 ئەسپەكە بەرەۋ پرو بەگەردن ئازابى پىتى دەبەخشم و لى ناپىچمەۋە، بەلام
 يەك تىكام ھەيە، ئەۋىش ئەۋەيەكەلەلەى ھىچ كەس مەلى ئەۋ ئەسپم ئاۋا
 دەست كەۋتەۋەۋە فەرىاندەۋە! دەلى بۆچى؟ دەلى: ئاكو چاكەۋ خىر كىردن
 لەدلى خەلگى دا نەمرى (حتى لا يموت المعروف في قلوب الناس) ۋەخەلگ
 لەچاكە كىردن پەشمان نەپىت!!

خالى شەشەم : نەبوونی دوو ھەلوئىستی دژ بەيەك و جيا

ھەرەك چۆن (پېز لەبوون و کاری یەكتەرنان) زادەو بەرھەمی
(برایەتی قول و فراوان)ە، بەھمان شیو (نەبوونی دوو ھەلوئىستی دژ
بەيەك و جيا)ش بەرھەم و ئەنجامی (بەجی ھینانی مافی برا لەبەر خوا)یە
چونکە ھەرەك چۆن ئەگەر برایەتی راستەقینەو قول و فراوان بێ
والەمسولمان دەکات کەپێزو تەقدیریان ھەبێ بۆ بوون و کار و خەباتی
یەکتەر، بەھمان شیو ش ئەگەر لەبەر خاتری خوا برایەتی لەگەڵ یەکتەر
بگرن و ئەرك و مافەکانی یەکتەر جی بەجی بکەن، بەبێ ھیچ جوړە
چاوەروانی یەکی تر، دیارە دەروون و دەر (ظاهر و باطن) و پاش ملەو بەرەو
رووشیان لەگەڵ یەکتەردا وەك یەك دەبن.

ئێستاش دواى ئەم بېرە پوونکردنەو یە بابچینە سەر توێژینەو ی ئەم
باسەو پێیدا بچینە خوار:

یەكێك لەخەسلەتە ھەرە بەرزو پەسندەكان (الفضائل) ی ئینسانی
مسولمان، دەر و دەروون وەك یەك بوون و، قسەى دلو زمان پێكەو جوت
بوون و، ھەلوئىستی پاش ملەو بەرەو پو و لەيەك جیانەبوونە؟ وەلراستى دا
لەيەك جيا بوون و پێكەو دژ بوونی پوالت و دەروون، یان زمان و دلو،
بەلەخووشی یە ھەرە كوشتنەو خەسلەتە ھەرە نزم و پەستەكان
(الزوايل) دادەندری، ئەگەر لەھەمووشیان پێسترو نزم تر نەبێ؟

ئەنجا ئەم خەسلەتە بەدو دژپو ھەندەى بەسە كەپۆتە درووشم و

نیشانەى ھەرە زق و سەرباسى پێناسەى كۆمەلى دەخەل و دوور و وەكان
(المنافقون)! بۆلەى ياسەرنجى ئەم ئايەتەنە بەدەين كەوسەف و پێناسەى ئەو
كۆمەلە پۆخەل و دەخەلە دەكەن:

■ ﴿ومن الناس من يقول آمنا بالله وباليوم الآخر وما هم بمؤمنين. يخافون الله والذين آمنوا وما يصدقون إلا أنفسهم وما يشعرون. في قلوبهم مرض فزادهم الله مرضا ولهم عذاب أليم بما كانوا يكذبون. وإذا قيل لهم لا تفسدوا في الأرض قالوا إنما نحن مصلحون. ألا إنهم هم المفسدون ولكن لا يشعرون. وإذا قيل لهم آمنوا كما آمن الناس قالوا: أنؤمن كما آمن السفهاء؟ ألا إنهم هم السفهاء ولكن لا يعلمون. وإذا لقوا الذين آمنوا قالوا آمنا وإذا خلوا إلى شياطينهم قالوا إنا معكم إنما نحن مستهزؤون. الله يستهزئ بهم ويمدهم في طغيانهم يعمهون﴾ البقرة (١٥٨).

■ لە شوێنێكى دیکەدا لەبارەیانەو ھەرووێھەتى: ﴿إذا جاءك المنافقون قالوا نشهد إنك لرسول الله والله يعلم إنك لرسوله والله يشهد ان المنافقين لكاذبون. إتخذوا أيمانهم جنة فصدوا عن سبيل الله إنهم ساء ماكانوا يعملون. ذلك بأنهم آمنوا ثم كفروا فطبع على قلوبهم فهم لا يفقهون. وإذا رأيتهم تعجبك أجسامهم وإن يقولوا تسمع لقولهم كأنهم خشب مسندة يحسبون كل صيحة عليهم هم العدو فاحذرهم قاتلهم الله أنى يؤفكون...﴾ المنافقون (٤١).

ئەگەر لەم ئايەتەنە ھاووپنەكانيان - كەلەقورئانى دا زۆرۈن - وردىيەنەو
بۆمان دەردە كەوئ كە:

ا- لەيەك جىابوونى زمان و دل و نەخۆش بوونى دەروون.

ب- دژى يەكتربوونى ديوى ئاشكراو پەنھان.

ج- قىلبازى و درۆ كردن.

د- خراپەكارى و لافى چاكەكارى لىدان بەدرۆو فېشال و ھەست نەكردن
بەخراپى خۆ.

ه- گىلى و نەقامى پالدا نە لای مەسولمانان و خۆ بەژىرو و رىباو زۆرزان زانين.

و- دوو پرووى و پىشاندانى دوو پرووى دژ بەيەك.

ز- گالتەو يارى كردن بەخەلكى مەسولمان.

ح- شايتەتى دان بەدرۆو بەساخە لافى مەسولمانەتى لىدان.

ط- سەيئەند خواردنى بەدرۆو خەلك لادان لەرى ئى خوا - بەھۆى ئەو
خەسەلتە بەدانەو ..

ي- دل مۆركران و نەبوونى شارەزايى و تىگەيشتنى پەسەن.

ك- قەدو قىافەو دىمەنى سەرنج پاكىش و ھەست بزوئ - ەك پىشاندانى
سىماى ساخەتى ئىسلامى ..

ل- قەسى لووسى زرق و برق و زمانى شىرىن.

م- بۆشى و بى كاكى و جەوھەرى و قىرچىكى.

ن- ترستۆكى و راجلەكىن لەگەل بىستنى ھەر دەنگ و چرپەيەك.

ھەركام لەم خەسەلتەنە - كەمونافىقەكان دژى تىرشيان ھەن - رەگت و

رېشەكەيان دەچىتەو سەر ئەو پىكەو دژ (تەناقىس) بوونەى روالەت و پەنھان

يان زمان و دلەى كەخوای كاربەجى ناوى ناوە دەروون نەخۆش بوون لەقى

قلوبهم مرض ﴿ كەئىستە دەروونناسە كان لە كىتەبى سەربەخۇدا لىتى دەدوین و بەنەخۆشى يەكى زۆر مەترسى دارو بىرەزای دەروون و كەسايەتە مروف سەيرى دەكەن و بەدووانەتتى (الازدواجية) و بەلەت بوونى كەسايەتتى (انقسام الشخصية) ناوى دەبن؟

لەراستىشدا ھەرەك چۆن رىشە و بنكى نىفاق و دەغەلى ئەو نەخۆشى و دەردەيە، مىكروپىي ئەو نەخۆشى يەش ترسنۆكى و بى جورئەتتى يە، چونكە باباى ترسنۆك و بى جورئەت واقىيەك دەبىنى برواى پىي نىيە، بەلام غىرەت و جوامىرى ئەوەشى نىيە بەراشكاوى و بى پەردە ھەلوىستى لەدل و قەناعەت ھەلقولاوى خوى لەبەرانبەرى دا دەربىرى، بۆيە بەروالەت و سەرزەرەكى و روو كەشى واپىشان دەدات كەبرواى پىيەتتى و لەگەلى داىو لەدەروون و پەنھانىشەو پەزى دەكات و رقى لىيەتتى و دژاىتتى دەكات و سەرنەجام ئەم ھالەتە پىسە درووست دەبى، كەوەك گوتمان دەبىتە رىشە و بنكى دەغەلى و نىفاق.

دياره پىغەمبەرى پىشەواشمان ﷺ كەفەرموويەتتى: ﴿...وتجدون شر الناس ذا الوجهين الذي يأتي هؤلاء بوجه وهؤلاء بوجه﴾ متفق عليه، واتە: و دەبىنن خراپىرىنى خەلكى ئىنسانى دوو روويە، ئەوەي كەدەچىتە لاى ئەبانە، بەروويك و لاى ئەوان بەروويكى تر.

بۆيە واى فەرمووە، چونكە بەراستى لەيەك ترازانى دل و زمان پىكەو دەربوونى روالەت و پەنھانى ئىنسان مەترسى دارترىن نەخۆشى و جورى تىكچوونى كەسايەتتى يەتى؟ ئايا ھىچ نەخۆشى يەك لەو بىرەزاترو ھىچ تىكچوون و شىوانىكى كەسايەتتى لەو سەخت تر شك دەبرى كەبەشىكى كەسايەتتى مروف دژى بەشىكى بىت و، ئازاوە كىشە و دووبەرەكى و ناكۆكى لەئىو خودى ئىنسان دا درووست بىت و كەسايەتتى

مرۆف بېيىتە شەرگەو شويىنى تىك گيران و گوريس پېچر كېنە!! مەگەر ناكۆكى و تىك گيران لەو سەخت و دژوارتر و بەزەتر ھەيە ئىنسان لەگەل خۆى بەشەر بېت؟! وەئايە كەسيك لەگەل خۆى دا سەرگەرمى شەر و ئاشووب و تىك گيران بى قەت دەپەرژىتە سەر ئەو كەلەگەل ھېچ كەسيك و ھېچ شتەكى تر دا بچەنگى؟! ئايا ولاتىك گيرۆدەى شەر و ئاشووب و ھەرا و گىچەلى نىوخو (الفتنة الداخلية والحرب الأهلية) بووبى ھېچ بەرھەلستى و بەرگىرى بۇ دەكرى لەبەرانبەر دوزمىن و ناحەزە دەرەكى يەكان دا؟!

بەلى خويىنەرى بەريز!

«ئيمان» ئازايەتى و جوامىرى و جورئەت و بوئىرى و راشكاوى و روونى و پىك و راستى و بى گرى و گۆلى و بى حيلە و قىلى يەو دەبى ئىنسانى پروژا و مەسولمان زۆر ورياي خۆى بى و، ھېچ كام لەم خەسەتە بارزو جوانانە و ھاوويىنانيان لەئيمانەكەى دوا نەكەون، گيرۆدەى خو و خەسەتە پىس و گلاو ھەلقولاوەكانى زەلكاوى كوفرو نىفاق نەبېت، بەتايبەت دوورويى و لەيەك جىابوونى دۆ زمان و ئاشكرا و پەنھانى، چونكە وەك روونمان كەدەرە ئەو خەسەتە پىس و بەدە بىك و پىشەى دەرەلى و نىفاقەو، نەخۆشى يەكى يەكجار كوشندەو بى ئامانى كەسايەتى مرۆفە، ھەر كەسيكەش دووچارى بى بەگەراندەو (نوبە) يەكى زۆر قوول و جىمەدى نەبى لىي پزگار نابى، گەراندەو يەكى وا كەرەگت و پىشە قوول و پوچووە گانى لەدەرەوون و كەسايەتى مرۆفە دا بىسووتىنى و، بىك و بىنەماى لەقولايسى و جوودى ئىنسان دەرینى، وەك خوى كاربەجى و پەنھان فەرەموويەتى: ﴿إلا الذين تابوا وأصلحوا واعتصموا بالله وأخلصوا دينهم لله﴾ النساء (۱۴۶).

زیان و مەترسی ئەم نەخۆشی یەش جگە لەسزاو تۆلەى دواپۆژو مایەپووجى و دەم لەپوش بوون و رەلج بەزایە چوون و دەسخرۆ بوونی بەهۆی پووجى و قەپۆكى كردهوه كانیهوه، دوو شتى تریشه:

- ا- گەندەل بوون و رووخان و لەبەین چوونی كەسایەتتى ئەو كەسەى كە دووچارى ئەو حالەتە دەبێ، وەك پێشتر روونمان كردهوه.
- ب- درزو كەلێن تى بوونی ریزی كۆمەلەى مۆلمانان و بڵاوبوونەوهى بى باوەرى و بى متمانەى و پاراى و نادانیى بەرانبەر بەیه كترهوه (دیاره ئەمە لە كاتیك دا دەبێ كە نەخۆشى گۆرین زۆر تەشەنە بكات و بێتە شتىكى باو لەنیو كۆمەلگادا).

ئەجا هەروەك چۆن هەرشىك وەك بەرچا و روونی و دل ئارامى و دەروون دامەزراوى و دلنایى (طمأنينة) بەبارى ئىجابى دا كارناكاتە سەر كەسایەتتى ئىنسان و تێرو تەواوى و نەلەخشاوى، وەهیچ شتىكێش بەئەندازەى دوو دل و گومان و دلەپاوكە و پاراى و بەرچا و لێلى بەبارى سەلبى دا كارى تى ناكات، هەریۆش پێغەمبەر ﷺ فەرموویەتى: ﴿... فَإِنَّ الصِّدْقَ طُمَأْنِينَةٌ وَالْكَذِبُ رَيْبَةٌ﴾ رواه الترمذي وقال: حديث صحيح.

بەهەمان شێوەش هێچ شتىك بەئەندازەى براوەتى و یەكتر خۆشویستە و بەتەنگ یەكترهوه بوون و باوەرو متمانە بەیه كتر بوون كارناكاتە سەر پتەو كردن و پێكهوه جۆشدانى ریزی مۆلمانان و مەحكەم گردنى، و بەپێچەوانەشەوه لەیه كتر ئەمەین نەبوون و نادانیى و بى متمانەى، كە بەهۆى نەخۆشى ناوبراوهوه بڵاو دەبێتەوه لەهەموو شتىك پتەر ریزی مۆلمانان لەرزۆك و لاواز دەكات و درزو كەلێن دەخاتە نیوانیانەوه.

دیاره چارەسەرى ئەو نەخۆشى یە پێشەش هەر بەوه دەبێ كە ئىنسان

چاويك بە ئيمان و مسولمانەتى يەكەى دا بگيرپەتەو، بزانی كەخوای پەروردگار ﴿يَعْلَمُ خَائِنَةَ الْأَعْيُنِ وَمَا تُخْفِي الصُّدُورُ﴾ غافر (۱۹) وەوہك فەرموویەتى: ﴿وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ وَنَعْلَمُ مَا تُوَسُّوسُ بِهِ نَفْسَهُ وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ . إِنْ يَتْلُقِ الْغُلَقِيَانِ عَنْ الْيَمِينِ وَعَنْ الشِّمَالِ قَعِيد . مَا يَلْفُظُ مِنْ قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ﴾ ق (۱۶-۱۸).

وہوہك پتغەمبەر ﷺ فەرموویەتى: ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَنْظُرُ إِلَى أَجْسَامِكُمْ وَلَا إِلَى صُورِكُمْ وَلَكِنْ يَنْظُرُ إِلَى قُلُوبِكُمْ﴾ رواه مسلم.

پاشان زۆر بەخەستى و سەختى دەست بکات بە کۆشش لە گەڵ نەفسى خوێ داو بەردەوام لەخوێ وریا بێت، شتێك نەکات و نەلێت کە لە دڵى دا نەبێ و قەناعەتى پێى نەبێ، وەھەر شتێكىشى بە چاڤ و راست زانى بەراشكاوێ و جەريشانە بەمسولمانانى خوشك و براى بلى و پێيان رابگەيەنێ - لەسنوورى شەرع داو بەپێى داخوایى بەرژەوەندى - وەھەر شتێكىشى پێى ھەلەو ناتەواو بوو دیسان بەھەمان شتو پێيان رابگەيەنێ و ئاگاداریان بکاتەو، نەلەگوتنى ھەق داو، نەلەرەخنەگرتن و پووچاندنەو، نەھەق دا - لەسنوورى شەرع دا - پووچامایى و پوودەربایسى لە گەڵ ھېچ کەس و بۆ ھېچ کەس نەکات، رێك و راست و چاڤ و پاڤ و ساف و ساغ و پوون و راشكاو و بێ گری و گۆل بێ، وەکارو چالاکی ئىسلامیش لەھەر پوو و بواریکەوہو لەھەر گۆشەو کەناریکەوہو بەھەر شتوہو بارێك دابێ - مادام لەشیرازەى شەرع نەترازابێ - ھەر بەکارى خوێ بزانی و دلى پێى خوش بێ و بەتەنگى یەوہ بێ، بۆ چاڤ کردن و گەشەو بەرەوپێش چوونى دلسۆزو پەرۆش بێ.

بەلام خوانەخواستە:

بەرەو روو وبەرەوالت رېز لەيە كتر گرتن و لەپاش ملە زەم و غەيبەتى
يە كتر كردن؟ وەرەو وەرەو مەدح و بەيە كتر ھەلا گوتن و پاش ملە يە كتر وردو
خاش كردن؟ وەلەرەو دا لەگەل يەك پىكەنېن و رووخوش بوون و، پاش ملە
لەل دا يە كتر بوغزاندن و دلەخوش بوون؟ لەلای يە كتر لەيەك پازى بوون و
يە كتر پى پەسەن بوون و پاش ملە پەخنەو توانج لەيە كتر گرتن و يە كتر
پى ھەلەو گومرەبوون؟

بەلئى ئەم جۆرە پەفتار و ھەلس و كەوتە بىگومان - وەك پىشتەر گوتمان
- دەرەو نەخوشى يەكى دژدار و سەختەو ھەوجىى چارەسەر و دەرمانىشە؟
ئىنجا باسەرەنج بەدەين داخوا چۆن چۆنى ئەم دوو بىنچىنە گەرەو
گرنگە كەلەم خالى پىنجەم و شەشەمەدا باس كران لەواقىيى ئەمەروى
كوردستان دا بەسەر ھالەتى ئىسلامى دا جى بەجى دەكرىن؟

بىگومان ئەمەرو لەگۆرەپانى كارى ئىسلامى دا چەند كۆمەل و
بزوتنەو و تەوژمىكى ئىسلامى ھەن كەبەيرو بۆجوون و ئىجتىھادى جۆراو
جۆرەو سەرگەرمى كارو خەباتى بۆ بووژاندەوئى ئىسلام و گەشە پىدانى و
بەرەو پىش بىردنى، بەھىواى ئەو كە كۆمەلگای كوردەوارى بەشپەوئەكى
پاست و پەسەن لەئىسلام تى يگەيەنرەنەو و پى ئاشنا بىكرىنەو تەكو
سەرەنجام ئىسلام بىيخەو بەتاقە بەرنامەو پەپرەوى ژيان و گۆزەران و تەنھا
پەناو سىپەر و رىگا چارەو چارەسەرى گەلى كوردى مەسولمان.

جادیارە ھەرچەندە ئەسل لەكۆمەلئى مەسولمان و چالاكى و خەباتى دا
يەكبوونە، بەلام خەيال پلاو شتىكەو ھەلس و كەوتىش لەگەل واقىيى
شیرين يان تال دا شتىكى ترە؟

ئەمەرو وەك واقىع مەسولمانانى كوردستان - وەك زۆربەى شوپنەكانى
دىكەى جىھانى ئىسلام - يەك كۆمەل و خواھەنى يەك جۆرە بىسەرورەو

(!جەھاد) نىن، كەواتە ھەتمەن دەبى بۇ ئەۋەى يتوانن پىكەۋە بژىن و كارەكەن، تاكو بەھەرلۆ ھىممەتى ھەموو لايەك واقىيەكى ئىسلامى شەرى ترو بەھىزۆ پىتزر لىۋەى ئەمىرۆ بىخەملىتن، لەسەر چەند بىنەماو بىنچىنە يەك رېك بىكەۋن، جا بەندە پىى واىە ئەو سىزدە (۱۳) خالەى لەم كىتەبەدا (چەند رېئىمونى يەك بۇ ھالەتى ئىسلامى لە كوردستاندا) دا دەيانخەمەرۆ، چەند ياساۋ بىنچىنە يەكى گىرنگ و پىۋىستىن لەو بارەۋە.

دىارە لەبەشى يەكەم و دوۋەمدا خالەكانى (۱، ۲، ۳، ۴) توپزراۋنەۋە، ئەۋە لەم بەشەشدا ئەم دوو خالە (۵، ۶) قەيان لى كراۋ چۆنىيەتى جى بەجى كىرەنىشان بەسەر ھالەتى ئىسلامى دا بەو شىۋە دەبى كەھەر گام لەلايەنە پىكەيتەرەكانى ھالەتكە زۆر بەتەشكىدو جەخت كىرەنەۋە ئەندام و لايەنگىر و دۆستەكانى خۆيان تى بگەيدەن و باربەيتىن كە (براىەتى) ئىمەى مۇسۇلمان و ئىسلامى و جى بەجى كىرەنى ئەرك و پىۋىستى و مافەكانى ئىلۇ براىەتى يە - كەئىمە ۋەك «مستىك لەجەۋالىك» بىست و ھەوت (۲۷) دانەمان لى ژماردن - ۋەك باقى ئەرك و پىۋىستى يە شەرى يەكانى ئىسلامەتى بۇ ۋىنە: نوپز، رۆزۋو، زىكر، دوۋعا، كاسىى ھەلآل، خۇپاراستن لەھەرەم، لەبەر خواۋ بەبى ھىچ جۆرە چاۋەرۋانى يەك لەطەرەفى بەرانبەر - ۋەك سوپاس كىردن و چاكە دانەۋە - جى بەجى بىكەين، چۈنكە ۋەك رۋونمان كىردەۋە براىەتىمان ئەگەل يەكتەر بەھەمەمو پىداۋىستى يەكان (مستازمات) يەۋە، بەشكى گىرنگ و گەۋرەى خواپەرستى و دىندارىمانبەر، ۋەك چۆن باقى لايەن و بەشەكانى خواپەرستى و دىندارىمان بەس بۇ خوا ئەنجام دەدەين ﴿إياك نعبد﴾، پىۋىستە ئەم بەشەش بەھەمان شىۋە چۆنىيەتى بى، چۈنكە خواپەرستى (عبادة) ھەموۋى يەك شتەو يەك ھۈكەمى ھەيە.

ھەر ھەم ھەركام لەو لایەنە پېكەتھەرانەى ھالەتى ئىسلامى، خەلك و شۆين كەوتووانى خۆيان زۆر بەتەئكىدەو لەسەر ئەو پەرورەدە بکەن و رابىنن كەھەمىشەو دايم و دەرم ھەست و نەستى دەروون و قسەى زمانیان يەك بىت و، دلو دەروون و دیوى ھەشارو پەنھانیان ئەگەر لەروالت و دەرەویان چاکتر و پاكتريش نەبى لەگەل خوشك و برايانى مسولمانیان دا، لانى كەم وەك يەك بن، وەك يەكك لەھاو لەنى پېغەمبەر ﷺ دواى شەھید بوونى خەلیفەى دووھم - عمر بن الخطاب - خواى لى پازى بى فەرموى: (أشهد أن سریرتہ كانت خیرا من علانیة!!).

دیارە ئەم بارھىنان و پەرورەدە كردن و پراھىنانەش لەسەر ئەو جوړە خەسلەتانەو ئەو شتو ھەلس و كەوت و رەفتارە بەرلەوہى بەرپرس و مشور خۆرانى كارى ئىسلامى بەقسو و تارنوسین قىرى خەلك و شۆين كەوتووانى خۆيانى بکەن، دەبى بەزمانى كردار و رەفتار و بوونە سەرمەشق ئەوہیان لى ھالى بکەن، نەك خوانەخواستە لەدەروون و قەناعەتى خۆيان دا (براہەتى) و ئەرك و مافەكانى و پېداوېستى يەكانى ھەر لەجوغزى گچكەو تەسكى كۆمەل و لایەنەكەى خۆيان دا بەدى (تصور) بکەن و، بەكردەوہو رەفتارىش پېشانى پەپرەوانیان بەدەن كەھەر ئەوان برايان!! دیارە لەھالىكى وادا ئامۆزگارى و ئاراستە كردن (توجیھات) كەپان دەپتە شتەكى بى رووح و بى جەوھەر و سەرەراى ئەوہى كەدووچارى ئەو دەرد و نەخوشى يە سەختەش دەبن كەباسمان كرد.

ئىدى بەھىواى ئەو كەھركام لەبزووتنەوہى ئىسلامى و پەكجەرتووى ئىسلامى و پاپەرىنى ئىسلامى و زانایانى شەرع و برايانى سەلفى و ئەھلى فەریقەت و باقى مسولمانانى تريش لەجاران زیاترو لەپېشوو باشتر لەگەل بەكتر دا بکەونە پېشپر كە (مسابقة)ى براہەتى و چاكەكارى و دلوئوزى و

بهزهی و ریتزو پهروۆش بۆ به کتر ﴿وفي ذلك فليتنافس المتنافسون﴾ المطففين (۲۶).

له کۆتاییشدا ده لێم :

به پراستی به پراستی ئهم مهیدانی ههلس و کهوت و پهفتاری راست و درووست و شرعی یانه به کورتی (برایهتی ی راسته قینه) له گهڵ به کتردا کردنه، چاکترین سهنگی مهحهکی ئیمان و تهقوا و موسولمانه تیمانه و، باشترین پیوه (مقیاس) ی تیگه یشتن و پتگه یشتنمانه و ههتا ئیمه ی موسولمان و ئیسلامی لهو بهوار و مهیدانهشدا سهرکهوتن به دهست نههین و دینداری کردنی خۆمان نه سهلمتین و له بهاری برایهتی نیو خۆماندا شتیک به شتیک نه کهین، واباشه خهیاڵ پلاوان نه کهین و بهردی زل زل دهست نه دهین، چونکه «کسی به خهیاڵ پلاو نه بووه به ماڵ» و «بهردی گهورهش نیشانه ی پێ دانه دانه».

والحمد لله الكبير المتعال على هذا الحال

وفي كل الأحوال.

۶ ی شه ووالی ۱۴۱۶

۲۵ ی شوباتی ۱۹۹۶

مهريوان

ameer.maktab@yahoo.com

/Alibapir

/Alibapir

/MediaAmeerOffice

www.alibapir.net

www.alibapir.net

ameer.maktab@yahoo.com

/Alibapir

/Alibapir

/MediaAmeerOffice

www.alibapir.net

www.alibapir.net

ameer.maktab@yahoo.com

/Alibapir

/Alibapir

/MediaAmeerOffice

www.alibapir.net

www.alibapir.net